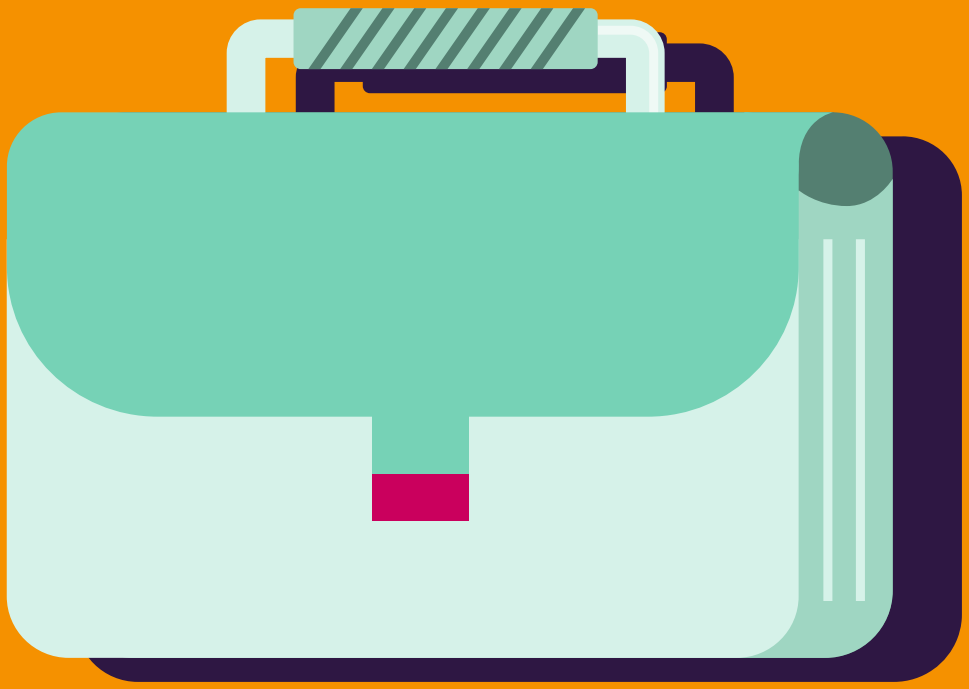

Formatboek - *onderdeel van de brede toolbox*

Lokale Allianties Financieel Veilig Ouder Worden

Augustus 2025

Colofon

Ontwikkeld door
Significant Public

In opdracht van
het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (hierna: VWS) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG)

Introductie

Investeren in de preventie en aanpak van financieel misbruik van ouderen is belangrijk en noodzakelijk. De verwachting is immers dat het aantal ouderen dat slachtoffer wordt van financieel misbruik zal toenemen, onder andere als gevolg van de dubbele vergrijzing en toenemende digitalisering. Lokale Allianties Financieel Veilig Ouder Worden (hierna: Lokale Allianties) vormen hierbij de schakel omdat specifieke expertise vanuit private partijen ingebracht kan worden en gecombineerd kan worden met kennis van publieke partijen. Wanneer de lokale publiek-private samenwerkingen effectief opereren kan het financieel misbruik eerder gesignaleerd en aangepakt worden.

Significant Public heeft succesfactoren en geleerde lessen opgehaald bij acht Lokale Allianties: Eindhoven, Leeuwarden, Meppel, Nijmegen, Ommen/Hardenberg, Utrecht, Zoetermeer en Zuid-Limburg. Dit document bevat diverse formats gebaseerd op formats of ervaringen van deze acht Lokale Allianties. Partijen kunnen de formats uit dit formatboek gebruiken om een Lokale Alliantie op te richten of om de samenwerking binnen de Lokale Alliantie te verbeteren.

Leeswijzer

Dit formatboek bevat diverse formats die Lokale Allianties Financieel Veilig Ouder Worden kunnen gebruiken. Het formatboek vormt een onderdeel van de bredere toolbox, waarin naast deze formats ook verschillende praktijkvoorbeelden zijn opgenomen – zoals promotieposters en uitnodigingen – afkomstig van bestaande Lokale Allianties. Deze formats en voorbeelden zijn niet bedoeld als rigide blauwdrukken die een-op-een moeten worden overgenomen. Ze fungeren als inspiratiebron en kunnen worden ingezet om inzicht te krijgen in de wijze waarop andere allianties hun samenwerking en aanpak hebben vormgegeven. De formats en voorbeelden kunnen naar eigen inzicht worden aangepast, zodat ze aansluiten bij de specifieke behoeften, doelstellingen en context van de betreffende Lokale Alliantie. Op deze manier draagt de toolbox bij aan het versterken van lokale samenwerking en het bevorderen van financiële veiligheid voor ouderen.

In dit document zijn de volgende formats te vinden:

1. Uitnodigingsmail/-brief voor nieuwe partners – *pagina 4*
2. Toetredingsdocument voor nieuwe partners – *pagina 6*
3. Jaarplan/activiteitenkalender – *pagina 8 t/m10*
4. Vragenlijst om de samenwerking te evalueren – *pagina 11 t/m 14*

De brede toolbox bestaat naast dit document uit andere formats en praktijkvoorbeelden. Zo is in de toolbox ook een format van een samenwerkingsovereenkomst en het volgende voorbeeldmateriaal te vinden:

1. Agenda van een overleg van een Lokale Alliantie
2. Poster/flyer
3. Presentatie voor externen
4. Stakeholderanalyse
5. Verzameling van relevante websites

Uitnodigingsmail/-brief voor nieuwe partners

Beste **[naam ontvanger]**,

Via deze weg wil ik u graag uitnodigen om met **[naam organisatie**] aan te sluiten bij de Lokale Alliantie Financieel Veilig Ouder Worden **[plaatsnaam/regio]** (hierna: Lokale Alliantie).

De Lokale Alliantie is een samenwerkingsverband van diverse commerciële en niet-commerciële partijen die zich inzetten om financieel misbruik bij ouderen **[te voorkomen en/of aan te pakken]**. Binnen deze Lokale Alliantie bundelen partners vanuit de overheid, zorgsector en zakelijke sector hun kennis, signaleren zij risico's en ontwikkelen zij samen initiatieven om ouderen beter te beschermen en bewustwording te vergroten. Het doel van de Lokale Alliantie is om **[professionals, vrijwilligers en/of ouderen]** te ondersteunen bij het **[tijdig herkennen van signalen en/of aanpakken**] van financieel misbruik. Door samen te werken en kennis te bundelen, kunnen betrokken organisaties sneller handelen en zo bijdragen aan de bescherming van ouderen tegen (verdere) financiële uitbuiting.

Jouw ervaring en betrokkenheid binnen **[relevante expertise of werkveld invullen]** zijn van grote waarde. Samen zetten we ons actief in voor een veilige financiële ouderdom binnen onze **[gemeente/regio]**. Door deel te nemen aan de Lokale Alliantie draag je direct bij aan concrete oplossingen en versterk je de gezamenlijke aanpak**.**

Wat levert deelname jou(w organisatie) op? Meedoen aan de Lokale Alliantie biedt volop kansen om:

1. Kennis en ervaringen uit te wisselen: Leer van andere professionals en organisaties die actief zijn in het voorkomen en aanpakken van financieel misbruik bij ouderen. Door het delen van praktijkervaringen en inzichten versterken we elkaars aanpak.
2. Nieuwe contacten te leggen: Bouw aan een lokaal netwerk van betrokken partners uit de zorg, overheid, financiële sector en maatschappelijke organisaties. Deze verbindingen maken samenwerking effectiever en sneller.

3. Bewustwording te vergroten: Door gezamenlijke communicatie en educatie dragen we bij aan het vergroten van bewustzijn over financieel misbruik bij ouderen.
4. Sneller en effectiever te handelen bij signalen van misbruik: Dankzij korte lijnen en gedeelde kennis kunnen betrokken organisaties sneller schakelen en beter samenwerken bij vermoedens van financieel misbruik.

Ik vertel je graag meer over wat deelname aan de Lokale Alliantie voor jou en jouw organisatie kan betekenen. Lijkt het je waardevol om hier eens vrijblijvend over van gedachten te wisselen? Laat gerust weten wanneer het schikt, dan plan ik graag een kennismakingsgesprek in.

Met vriendelijke groet,
[Jouw naam]
[Functie en organisatie]
[Contactgegevens]

Toetredingsdocument voor nieuwe partners

Deze vragenlijst is oorspronkelijk ontwikkeld door een Lokale Alliantie Financieel Veilig Ouder Worden en wordt ingezet bij de toetreding van nieuwe partijen tot de alliantie. Op basis van praktijkervaringen en aanvullend onderzoek door Significant Public is de vragenlijst verrijkt en geoptimaliseerd. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in de motivatie, relevantie en potentiële bijdrage van een nieuwe partij aan de samenwerking.

De toetredende partner beantwoordt de vragen voorafgaand aan een intakegesprek met enkele leden van de kerngroep. Tijdens dit gesprek worden de antwoorden gezamenlijk besproken. Dit biedt gelegenheid om te reflecteren op de intenties van de organisatie, de aansluiting bij de doelstellingen van de Lokale Alliantie en de mate van commitment. Door deze werkwijze wordt bij toetreding direct een gedeeld beeld gevormd van de rol, verwachtingen en toegevoegde waarde van de nieuwe partner binnen de alliantie.

TOETREDING LOKALE ALLIANTIE FINANCIEEL VEILIG OUDER WORDEN [STAD(SDEEL)/REGIO]

Datum […]

Leuk dat u vanuit uw organisatie belangstelling hebt voor toetreding tot de Lokale Alliantie Financieel Veilig Ouder Worden **[plaatsnaam/regio].**

INLEIDING

Het is van belang dat u binnen de organisatie die u vertegenwoordigt proces- en beleidsmatig betrokken bent. De Lokale Alliantie bestaat namelijk uit kerngroepleden die verschillende beroepsgroepen vertegenwoordigen. Vanuit deze rol kunnen zij intern en extern belangrijke punten bespreekbaar maken.

Onderstaande vragenlijst is onderdeel van het intakegesprek dat met de kerngroepleden en de adviseur wordt besproken.

Vragenlijst mogelijke toetreding

1. Welke organisatie vertegenwoordigt u?
2. Welke functie vervult u binnen deze organisatie?
3. Is uw organisatie bekend met de doelstellingen en werkwijze van de Lokale Alliantie Financieel Veilig Ouder Worden?
4. Komt uw organisatie regelmatig in contact met kwetsbare ouderen? Kunt u een voorbeeld geven?
5. Komen er binnen uw organisatie situaties voor waarin aanvullende financiële, juridische of bancaire expertise nodig is om kwetsbare ouderen goed te ondersteunen? Kunt u een voorbeeld geven van een dergelijke casus?
6. Wat doet uw organisatie momenteel op het gebied van preventie en/of bescherming van (kwetsbare) ouderen tegen financieel misbruik?
7. Heeft uw organisatie een meldcodeplicht of meldrecht met betrekking tot ouderenmishandeling?
8. Beschikt uw organisatie over een aandachtsfunctionaris ouderenmishandeling?
9. Welke rol ziet uw organisatie voor zichzelf binnen de Lokale Alliantie (bijvoorbeeld signalering, voorlichting, casuïstiek)?
10. Welke expertise of welk netwerk brengt uw organisatie mee dat van toegevoegde waarde kan zijn voor de Lokale Alliantie?
11. Wat kan uw organisatie bijdragen aan bewustwording en kennisoverdracht over financieel misbruik van ouderen naar externe partijen?
12. Zijn er voorwaarden of randvoorwaarden vanuit uw organisatie die deelname aan de Lokale Alliantie beïnvloeden (bijvoorbeeld mandaat, capaciteit, privacybeleid)?
13. Is uw organisatie bereid om structureel tijd en inzet te leveren voor deelname aan bijeenkomsten en gezamenlijke activiteiten van de Lokale Alliantie?
14. Wat zijn de verwachtingen van uw organisatie bij deelname aan de Lokale Alliantie?
15. Wat is voor uw organisatie een belangrijke drijfveer om deel te nemen aan de Lokale Alliantie?
16. Wat is voor u een belangrijke drijfveer om deel te nemen aan de Lokale Alliantie?

Jaarplan/activiteitenkalender

Dit jaarplan beschrijft de geplande activiteiten, beoogde resultaten, verantwoordelijke partijen en monitoring voor de Lokale Alliantie Financieel Veilig Ouder Worden (hierna: Lokale Alliantie) in **[jaartal].** Doel van dit jaarplan is het versterken van samenwerking en het voorkomen en/of aanpakken van financieel misbruik voor ouderen in de regio. Na de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst volgt een bijeenkomst waarin hierop wordt teruggeblikt en een jaarplan wordt opgesteld met activiteitenkalender.

1. Beoogd resultaat

Het beoogd resultaat voor het jaarplan van de Lokale Alliantie in **[jaartal]** is:

- Alle betrokken lokale partijen zijn uiterlijk in het **[kwartaal]** van **[jaartal]** geïnformeerd over de rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende partners binnen de Lokale Alliantie, gericht op **[preventie, signalering en/of aanpak]** van financieel misbruik bij ouderen.
- Uiterlijk in het **[kwartaal**] van **[jaartal]** is een actueel overzicht beschikbaar met contactgegevens van alle betrokken professionals, bedoeld voor laagdrempelig contact, consultatie en advies over (anonieme) casussen.
- In de periode van **[maand tot maand]** worden minimaal **[X aantal]** gezamenlijke bijeenkomsten georganiseerd, waarbij iedere deelnemer ten minste één concreet signaal, casus of best practice inbrengt.
- Voor het einde van **[jaartal]** zijn er minimaal **[X aantal]** bewustwordings- of voorlichtingsactiviteiten georganiseerd voor **[professionals, vrijwilligers, ouderen en/of hun netwerk]**, gericht op het voorkomen van financieel misbruik.
- Gedurende **[jaartal**] is de gemiddelde aanwezigheid van deelnemende partijen bij bijeenkomsten ten minste 75%, gemeten over alle geplande bijeenkomsten.

2. Activiteitenkalender (voorbeeld opstartjaar)

Datum	Activiteit	Beoogd resultaat	Verantwoordelijke partij(en)	Monitoring/ Evaluatie
Januari	Plenaire bijeenkomst Lokale Alliantie	Uitwisselen van ervaringen; signaleren van nieuwe ontwikkelingen; casuïstiekbespreking	Alle partners	Verslag, actiepuntenlijst
April	Plenaire bijeenkomst Lokale Alliantie	Voorbereiden voorlichting voor professionals binnen eigen organisaties; casuïstiekbespreking	Alle partners	Opzet presentatie, duidelijke taak- en rolverdeling, actiepuntenlijst
(rond) 15 juni – dag tegen ouderen-mishandeling	Voorlichting voor professionals binnen eigen organisaties	Verhogen van kennis over financieel misbruik en signalering	**[Vul hier de betrokken partners in]**	Voorlichting voor professionals binnen eigen organisaties
Juli	Plenaire bijeenkomst Lokale Alliantie	Terugblikken op voorlichting(en), uitwisselen van ervaringen; casuïstiekbespreking	Alle partners	Verslag, actiepuntenlijst
Oktober	Fysieke plenaire bijeenkomst Lokale Alliantie	Afronden van actiepunten; voorbereiden jaarplan/ activiteitenkalender volgend jaar	Alle partners	Jaarlijkse evaluatie, notulen

3. Activiteitenkalender (voorbeeld na opstart)

Datum	Activiteit	Beoogd resultaat	Verantwoordelijke partij(en)	Monitoring/Evaluatie
Januari	Plenaire bijeenkomst Lokale Alliantie	Delen van trends en signalen; vaststellen prioriteiten; casuïstiekbespreking	Alle partners	Verslag, actiepuntenlijst
Februari	Ontwikkelen flyer voor **[professionals, vrijwilligers en/of ouderen]**	Verhogen van kennis over financieel misbruik en signalering	**[Vul hier de betrokken partners in]**	Korte evaluatie
April	Plenaire bijeenkomst Lokale Alliantie	Tussentijdse evaluatie voortgang jaarplan, casuïstiekbespreking	Alle partners	Verslag, update actiepuntenlijst
Juni	Plenaire bijeenkomst Lokale Alliantie	Uitwisselen van ervaringen, signaleren van nieuwe ontwikkelingen,	Alle partners	Verslag, actiepuntenlijst

		bijstellen planning; casuïstiekbespreking		
September	Regionale voorlichtingsbijeenkomst voor externe professionals (zorg, welzijn, banken etc.)	Informeren en verbinden van externe organisaties, vergroten netwerk	**[Vul hier de betrokken partners in]**	Mondelinge terugkoppeling
November	Beleidsontwikkeling sessie	Lessen ophalen voor beleid en deze verwerken en/of terugkoppelen binnen de organisaties van alle partners	Alle partners [eventueel ook gemeente uitnodigen]	Verslag, beleidspunten
December	Plenaire bijeenkomst Lokale Alliantie (inclusief evaluatie jaarplan)	Evaluatie van de samenwerking en de afspraken in het convenant, voorbereiden jaarplan volgend jaar	Alle partners	Jaarlijkse evaluatie, notulen

4. Begroting

- Kosten bijeenkomsten (zaalhuur, koffie/thee, materialen).
- Kosten voorlichtingsmateriaal (drukwerk, digitale middelen).

Verwachte uitgaven worden opgenomen in een aparte bijlage. Indien de activiteiten niet binnen de begroting vallen, wordt actief gezocht naar aanvullende financiering.

5. Monitoring en Evaluatie

- Na iedere bijeenkomst en activiteit volgt een korte evaluatie op basis van de terugkoppeling van deelnemers en het behalen van afgesproken actiepunten.
- Aan het einde van het jaar wordt het gehele jaarplan geëvalueerd tijdens de laatste plenaire bijeenkomst. Op basis hiervan wordt het nieuwe jaarplan opgesteld.

6. Slotopmerkingen

Dit jaarplan dient als dynamisch document en kan gedurende het jaar worden aangepast op basis van voortschrijdend inzicht en actualiteiten.

Vragenlijst om de samenwerking te evalueren

Op **[datum]** vindt een bijeenkomst plaats van de Lokale Alliantie Financieel Veilig Ouder Worden **[plaatsnaam/regio]** (hierna: Lokale Alliantie)**.** Tijdens deze bijeenkomst blikken we gezamenlijk terug op de afgelopen periode en reflecteren we op de samenwerking. Ter voorbereiding op de bijeenkomst vragen we je om onderstaande vragenlijst in te vullen.

Door de vragen alvast te beantwoorden, kun je je gedachten laten gaan over deze thema's en je goed voorbereiden. De uitkomsten van de vragenlijst helpen ons bovendien om tijdens de bijeenkomst gericht in te zoomen op de belangrijkste aandachtspunten.

Wil je de enquête uiterlijk [datum] aan ons terugsturen?
De uitkomsten vormen input voor het gesprek tijdens de bijeenkomst.

6.1 Algemeen

Bij welke organisatie ben jij werkzaam?

Om welke reden(en) neemt jouw organisatie deel aan de Lokale Alliantie?

Wat is de rol van jouw organisatie binnen de Lokale Alliantie?

Is de rol of betrokkenheid van jouw organisatie in de Lokale Alliantie in de tijd veranderd?

6.2 Terugblik en reflectie op de samenwerking

In hoeverre ben je het eens met onderstaande stellingen. Scoor per stelling van 1 tot 10, waarbij 1 staat voor helemaal niet mee eens en 10 voor helemaal wel mee eens.

a. De samenwerking binnen de Lokale Alliantie verloopt soepel.
b. De gezamenlijke doelen van de Lokale Alliantie zijn helder.
c. De gezamenlijke doelen van de Lokale Alliantie worden goed bewaakt.
d. Ik ben tevreden met de resultaten van de samenwerking.
e. De communicatie tussen de leden van de Lokale Alliantie is duidelijk en effectief.
f. De rolverdeling en de verantwoordelijkheden van de leden van de Lokale Alliantie zijn duidelijk.
g. In de Lokale Alliantie heb ik voldoende ruimte om mijn ideeën te delen.
h. In de Lokale Alliantie heb ik voldoende ruimte om mijn zorgen te delen.
i. Er is voldoende vertrouwen en openheid binnen de Lokale Alliantie.

De volgende vragen zijn open vragen:

a. Wat gaat er volgens jou goed binnen de Lokale Alliantie (inhoudelijk, organisatorisch of qua samenwerking)?
b. Wat kan volgens jou beter of verdient extra aandacht voor de toekomst?
c. Heb je suggesties voor hoe de Lokale Alliantie zich de komende tijd zou kunnen verbeteren of doorontwikkelen?

6.3 Richting van de Lokale Alliantie

De volgende meerkeuzevragen gaan over de richting van de Lokale Alliantie. Bij elke meerkeuzevraag is er een mogelijkheid om toelichting te geven:

a. Wat dient het doel te zijn van de Lokale Alliantie als het gaat om financieel misbruik bij ouderen?
    i. Preventie
    ii. Aanpak
    iii. Preventie en aanpak

iv. Anders, namelijk:

b. Op welke doelgroep(en) zou de Lokale Alliantie zich moeten richten? *Meerdere antwoorden zijn mogelijk:*

i. Ouderen
ii. Het netwerk van ouderen
iii. Professionals
iv. Vrijwilligers
v. Anders, namelijk:

c. Welke partijen dienen er minimaal deel te nemen aan de Lokale Alliantie? *Meerdere antwoorden zijn mogelijk:*

i. Gemeente
ii. Banken
iii. Bewindvoerders
iv. Veilig Thuis
v. Politie
vi. Notarissen
vii. Welzijnsorganisaties
viii. Juristen/advocaten
ix. GGD
x. Ziekenhuizen
xi. Geloofshuizen
xii. Ouderen(belangen)organisatie
xiii. Clientondersteuners
xiv. Anders, namelijk

d. Welke partijen zijn wenselijk om aan te sluiten bij de Lokale Alliantie, maar niet per se noodzakelijk? *Meerdere antwoorden zijn mogelijk:*

i. Gemeente
ii. Banken
iii. Bewindvoerders
iv. Veilig Thuis
v. Politie
vi. Notarissen

vii. Welzijnsorganisaties
viii. Juristen/advocaten
ix. GGD
x. Ziekenhuizen
xi. Geloofshuizen
xii. Ouderen(belangen)organisatie
xiii. Clientondersteuners
xiv. Anders, namelijk

In hoeverre dient de Lokale Alliantie onderstaande functies te vervullen? Scoor per functie van 1-10, waarbij 1 staat voor helemaal niet en 10 voor helemaal wel.

Netwerkfunctie: korte lijnen; - onderling vertrouwen/elkaar persoonlijk kennen; - snelle ontsluiting (aanvullende) expertise; - grotere slagkracht eigen organisatie. *Eventuele toelichting: …*	**Cijfer**: __
Voorlichtingsfunctie: voorlichting geven aan bewoners en (semi-) professionals over het voorkomen en aanpakken van financieel misbruik (als vorm van ouderenmishandeling). *Eventuele toelichting: …*	**Cijfer**: __
Signaleringsfunctie: verschillende signalen oppakken vanuit de kernfuncties van de alliantiepartners; - signalen combineren om van daaruit eerder risicosituaties te herkennen; - door onderlinge afspraken snel het signaal daar neerleggen waar het beste opgepakt kan worden. *Eventuele toelichting: …*	**Cijfer**: __
Consultatiefunctie: bereikbaar zijn (via website/telefoonnummer/e-mail); - bekendheid genereren met de consultatiefunctie; - in staat zijn snel te reageren; - lerend vermogen genereren (adviesaanvragen en adviezen analyseren). *Eventuele toelichting: …*	**Cijfer**: __
Casuïstiekfunctie: centraal meldpunt voor casuïstiek; - in staat zijn snel te reageren; - adequate registratie en volgsysteem; - korte lijnen met Veilig Thuis en samenwerkingsafspraken. *Eventuele toelichting: …*	**Cijfer**: __
Beleidsontwikkelfunctie: kennis wordt gebruikt om gemeentelijk beleid door te ontwikkelen. *Eventuele toelichting: …*	**Cijfer**: __

6.4 Overig

a. Zijn er bespreekpunten die niet in deze vragenlijst aan de orde zijn gekomen, maar die belangrijk zijn om binnen de Lokale Alliantie te bespreken?